

Kisebb közlések.

Madaraktól megghiúsított sáskajárás. Idei madárjelölési körutamon a debreczeni Hortobágy tőszomszédságában fekvő Ároktő községben járván gólyajelölés céljából, KISS Dezső káptalani intéző úr vendége voltam; tőle hallottam a következő, ritkábban megfigyelhető esetet, a mikor kimutathatólag a madárvilág vágta útját egy kezdődő nagyobbszabású rovarkárnak, ebben az esetben egy bekövetkező sáskajárásnak, melynek veszedelme kétségtelenül a szomszédos Hortobágyról eredő fertőzésből állott elő.

1909 július havában 1000 holdas legelőn rengeteg sáska — főként *Caloptenus italicus* és *Stauronotus maroccanus* — mutatkozott. Oly tömegekben léptek fel ezek a veszedelmes rovarok, hogy komolyan félni kellett az elszaporodás nyomán bekövetkező sáskajárástól. Az intéző úr a m. kir. Rovartani Állomásnak készült bejelenteni a fertőzést, hogy még idejében megtörténhessék a védekezés, a mikor egy váratlan esemény következtében fölöslegessé vált minden további intézkedés. A fertőzött területet ugyanis a madarak ezrei lepték el, különösen *vetési varjak* és *fehér gólyák*, a melyek szemmel láthatólag ritkították a sáskák tömegeit. A legelő nagy részét valóságos befedték a vetési varjak fekete tömegei s a gólyák is lehettek vagy ezren. Azt nem lehetett megállapítani, hogy honnan sereglett össze a sok gólya, de a varjakról bizonyos, hogy a közvetlen környék, nevezetesen a Tisza ligeteiben fészkelők tömegéből kerültek ki.

Az összegyűlemllett madarak két hét leforgása alatt teljesen végeztek a sáskatömegekkel, úgy hogy a következő évben a Rovartani Állomástól megejtett hivatalos vizsgálat már nem tudott sáskafertőzést megállapítani.

Kleinere Mitteilungen.

Von der Vogelwelt verhinderte Heuschreckenplage. Während meiner heurigen Vogelmarkierungsrundreise begab ich mich behufs Storchmarkierungen auch in die Gemeinde Ároktő, welche sich in der unmittelbaren Nachbarschaft des Hortobágy von Debreczen befindet; hier war ich Gast des Herrn Domkapitelverwalters DESIDERIUS V. KISS, von welchem mir folgender, seltener beobachtbarer Fall mitgeteilt wurde, in welchem nämlich die Vogelwelt einen im Entstehen begriffenen grösseren Insektenschaden, diesmal eine Heuschreckenplage, welche jedenfalls durch Infektion aus dem benachbarten Hortobágy entstand, im Keime erstickte.

Im Juli 1909 zeigten sich auf einer etwa 500 Hektar grossen Viehweide Massen von Heuschrecken — vorwiegend *Caloptenus italicus* und *Stauronotus maroccanus*. Diese gefährlichen Insekten waren in solchen Mengen vorhanden, dass man ernste Befürchtungen für den Ausbruch einer Heuschreckenplage hegen musste. Der Herr Verwalter war eben im Begriffe die Infektion der königl. ung. Entomologischen Anstalt anzumelden, als infolge eines unerwarteten Ereignisses sich weitere Veranstaltungen als überflüssig zeigten. Das infizierte Terrain wurde nämlich von Tausenden von Vögeln bedeckt, besonders von *Saatkrähen* und *weissen Störchen*, welche die Reihen der Heuschreckenmassen ganz bedeutend lichteten. Die schwarzen Scharen der Saatkrähen bedeckten buchstäblich einen grossen Teil der Viehweide und auch die Störche schienen ihrer tausend zu sein.

Ganz sicher konnte man nicht bestimmen, von wo sich die vielen Störche zusammenscharten, von den Krähen scheint es jedoch sicher, dass sie aus der unmittelbaren Umgebung, namentlich aus den Massen, welche in den Auwäldern des Tiszaflusses brüten, herkommen.

Durch die angesammelten Vögel wurden binnen zwei Wochen die Heuschreckenmassen total vernichtet, so dass die im folgenden Jahre durch die Entomologische Anstalt ausgeführte amtliche Kontrolle keine Infektion mehr nachweisen konnte.

A rendkívül érdekes esethez még csak azt akarom megjegyezni, hogy KISS DEZSŐ intéző úr élesszemű, gondos megfigyelő, a ki már állása révén is hivatott, de egyúttal pártatlan bírója a madárvilág mezőgazdasági jelentőségének; a föntvázolt eset hitelességéért a felelősséget teljes mértékben magára vállalta.

Kapcsolatosan evvel, a madárvilág eredményes sáskairtó működését oly félremagyarázhatatlanul bizonyító esettel érdemesnek tartom még felemlíteni, hogy a Délafrikában összehasonlíthatatlanul nagyobb mértékben és területeken dülő sáskajárásoknál is milyen általános elismert értékes sáskairtást fejt ki a madárvilág, különösen pedig a mi fehér gólyánk, melynek lábgyűrűvel megjelölt példányai révén tudtuk meg, hogy jelenleg a mi telünk idejében Délafrikában tartózkodik. A madárvilág sáskairtó működéséről a LOUNSBURY CHAS. P. szerkesztésében megjelenő „*Fourth Annual Report of the Committee of Control of the South African Locust Bureau*“ (Cape Town 1910.) a következőket tartalmazza:

Pag. 12. „Kétségtelen dolog, hogy a sáskák természetes ellenségei közül a vonuló sáskamadarak fejtik ki a legeredményesebb működést a vándorsáskák irtásában. Ha nincsen sáska, akkor más táplálékkal is megelégszenek, de úgy látszik, hogy oly időben, a mikor kevés a sáska, nem mutatkoznak valami gyakran. Közelfekvő gondolat, hogy a sáskajárás azáltal is keletkezik, hogy ezek a madarak elegendő táplálék híjján Afrikából kezdtek elmaradozni, s hogy ily kedvező viszonyok között szaporodott el azután a sáska. Lehetséges, hogy a madarak, ha kevés itt a táplálékuk, elvonulnak Afrika egyéb sáskalepte területére, a hol több sáskát találnak. Az európai kutatók működése kétségtelenül fényt derít majd erre a körülményre.“

Pag. 13. „A kapföldi jelentésben egy tudósító arra hivatkozik, hogy miután a sivatagban nincsenek vizek, a gólyának pedig nap-

Zu dieser äusserst interessanten Beobachtung möchte ich bemerken, dass Herr Verwalter DESIDERIUS v. KISS ein ebenso scharfäugiger als zuverlässiger Beobachter ist, der schon aus seiner Stellung folgend berufener und zugleich auch unparteiischer Beurteiler der landwirtschaftlichen Bedeutung der Vogelwelt ist und für die Richtigkeit der erwähnten Beobachtung die volle Verantwortung auf sich nahm.

In Verbindung mit diesem Falle, welcher die erfolgreiche Heuschreckenvertilgung der Vogelwelt in nicht misszuverstehender Weise vor Augen führt, möchte ich hier noch erwähnen, dass in Südafrika, wo die Heuschreckenplagen in ungleich grösserem Masse und auf unvergleichlich grösseren Gebieten auftreten, die Vogelwelt ebenfalls eine allgemein anerkannte, wertvolle Heuschreckenbekämpfungsarbeit leistet, besonders unser weisser Storch, dessen mit Fussringen gezeichnete Exemplare uns den Beweis lieferten, dass er sich während unseres Winters in Südafrika aufhält. Über die Heuschreckenbekämpfungsarbeiten der Vogelwelt finden wir in dem „*Fourth Annual Report of the Committee of Control of the South African Locust Bureau*“ (Cape Town 1910), herausgegeben von LOUNSBURY CHAS. P., folgendes:

Pag. 12. „Es ist unzweifelhaft, dass von den natürlichen Feinden der Heuschrecken die ziehenden Heuschreckenvögel die erfolgreichste Tätigkeit in der Vertilgung der Wanderheuschrecken entwickeln. Sind keine Heuschrecken vorhanden, so begnügen sie sich auch mit anderer Nahrung, doch scheint es, dass sie sich zu solchen Zeiten, wo wenig Heuschrecken vorhanden sind, auch in geringerer Anzahl zeigen. Es ist ein nahegelegender Gedanke, dass diese Vögel infolge Nahrungsmangel Afrika zu meiden begannen, und dass sich unter solchen günstigen Verhältnissen die Heuschrecken vermehrten. Möglich ist auch, dass diese Vögel, wenn sie hier keine genügende Nahrung finden, auch andere Gebiete Afrikas aufsuchen, wo sie mehr Heuschrecken finden. Die Tätigkeit der europäischen Forscher wird jedenfalls Aufklärung über diese Verhältnisse bringen.“

Pag. 13. „In dem Berichte von der Kapkolonie macht ein Berichterstatter darauf aufmerksam, dass in der Wüste keine offenen

jában többször is innia kell, azért a sáskák e legnagyobb ellensége ott nem tartózkodik, s ennek következtében szaporodik ott el annyira a sáska. A sáskairtó intézet szívesen veszi, ha a megfigyelők közlik idevágó észleleteiket. Ezt a madarat óriási csapatokban látták Gordoniában és Betsuanánföldön, de nagyon valószínű, hogy nem hatolhatott be messzire a sivatagba. Emlékeztetünk arra, a mire utolsó jelentésünkben utaltunk, hogy az 1908—1909-i évad alatt a Kalahari-sivatag szélén kelt sáskákat a madarak tisztára kiirtották és hogy daczára annak, hogy keleten és délkeleten a madár felette nagy számban volt jelen, mégis óriási mennyiségű sáska érte el érettségét a sivatagban magában.“

A 22., 23. lapon levő Fokföldre vonatkozó jelentés a következő érdekes adatokat tartalmazza :

„A sáska természetes ellenségei közül ez idén csak a madarak vonták magukra a figyelmet, mert megbecsülhetetlen szövetségeseknek bizonyultak. Sajnos rövid volt az idő arra, hogy az egyes fajokat pontosan meg lehetett volna határozni, s hogy elterjedésükre valamint viszonylagos fontosságukra kimerítő adatokat lehetett volna gyűjteni. Az irónak az a benyomása, hogy a *nagy sáskamadár* (gólya) szolgálatai voltak a legértékesebbek. Az ország különböző részeiből óriási csapatokat jeleztek; az egyik megfigyelő 20 000-et jelentett. November végéig csak kevés mutatkozott s ezért nem vittek nagy szerepet a főcsapás ideje alatt a szárnyatlan sáskák pusztításában. Igen érdekes volna megállapítani azt, vajjon Dél-afrikának egyes helyeire ugyanazok a példányok járnak-e minden évben?“

Erre a kérdésre nézve közli PIETER J. DE WET levelét Groot Vleiből, mely a következő adatokat tartalmazza : „1907-ben egy mértföld hosszú és 300 méter széles szárnyatlan sáskasereg nyomult a mezők felé. Védekezésre készen vártuk őket, a mikor decz. 10-én reggel 600—700 főnyi *gólya* csapat jelent meg, a mely körülvette a sáskákat. Nyolcz napi puszt-

Wasserflächen vorhanden sind, und dass sich daher der Storch, dieser grösste Feind der Heuschrecken, da er während des Tages öfter trinken muss, dort nicht aufhalten kann, wodurch sich dann dort die Heuschrecken in so grossem Masse vermehren konnten. Das Institut für Heuschreckenbekämpfung nimmt hierher gehörige Beobachtungen gerne entgegen. Der Vogel wurde in Gordonia und Betschuanland in ungeheuren Flügen beobachtet, doch ist es sehr wahrscheinlich, dass sie nicht tief in die Wüste eindringen konnten. Wir möchten hier daran erinnern, was im Berichte 1908/1909 erwähnt wurde, dass die am Rande der Kalahari-Wüste ausgeschlüpften Heuschrecken von diesen Vögeln total vernichtet wurden, und dass, trotzdem diese Vögel im Osten und Südosten in ausserordentlich grosser Anzahl vorhanden waren, in der Wüste selbst dennoch Unmassen von Heuschrecken ihre Reife erreichten.“

Der auf Seite 22 und 23 gegebene Bericht über die Kapkolonie enthält noch folgende interessante Daten :

„Von den natürlichen Feinden der Heuschrecken zogen heuer nur die Vögel die Aufmerksamkeit auf sich, indem sie sich als unschätzbare Verbündete erwiesen. Leider war die Zeit zu kurz, um alle Arten genau bestimmen zu können, und über ihre Verbreitung sowie relative Wichtigkeit erschöpfende Daten zu sammeln. Dem Berichterstatter scheint es, dass die Dienste des grossen *Heuschreckenvogels* (Storch) die wichtigsten waren. Aus den verschiedenen Teilen des Landes werden ungeheure Scharen gemeldet; ein Berichterstatter beobachtete 20,000 Stück. Bis Ende November zeigten sie sich nur in geringer Menge, weshalb sie auch in der Vertilgung der ungeflügelten Heuschrecken, also in der Hauptzeit keine grosse Rolle spielten. Es wäre interessant festzustellen, ob gewisse Gegenden Südafrikas jedes Jahr von denselben Exemplaren besucht werden?“

Diesbezüglich wird ein Brief von PIETER J. DE WET aus Groot Vlei angeführt, welcher folgende Daten enthält :

„Im Jahre 1907 drang ein Heuschreckenschwarm von einer Meile Länge und 300 Meter Breite gegen unsere Felder vor. Wir erwarteten sie zur Wehre gerüstet, als am Morgen des 10. Dezember ca. 600—700

títás után már csak egy kerek halmon maradtak sáskák, a melyekkel azután szintén végeztek. 1908. decz. havában ugyanezen a területen ismét 200 gólya keresett sáskákat, s 1909-ben ismét megjött néhány darab ugyanarra a helyre. A gólyák mindakét esetben azon a kerek halmon gyülekeztek, a hol két évvel ezelőtt végeztek a sáskairtással. Úgy látszik, hogy ezeknek a madaraknak jó az emlékezőtehetségük, s a levél írója azt hiszi, hogy pusztításaik révén idővel tán meg is szabadulhatnak a sáskajárásoktól. Decz. 6. óta naponként voltak sáskák, de minden csapat mögött ott voltak a gólyák is. Decz. 11-én három csapat volt, s ezeket 2500—3000 gólya pusztította. Még sohase volt itt ennyi gólya!“

Tranzválból is azt jelentik (pag. 26.), hogy a sáskarajokat nagy csapatokban követték a gólyák, székiéserek és véresék s elpusztították azokat, még mielőtt messzebbre eljuthattak és tetemesebb kárt okozhattak volna.

Hasonló jelentések jöttek Oranje államból, déli Rhodéziából és a Szvázi földről is.

Ezek a megfigyelések is arról tanuskodnak, hogy a madárvilág még oly nagy rovarkárok-nál is, mint a milyen a sáskajárás eredményes irtási munkát fejthet ki, annyira, hogy a veszedelem megismétlését is megakadályozhatja. A délafrikai kormányzat böles belátására vall, hogy a sáskairtó madarak védelmét törvénybe iktatta, nekünk pedig örömről szolgál, hogy hasznos rovarirtó madaraink távoli téli szállásaikon is kíméletben és védelemben részesülnek.

SCHENK JAKAB.

A mezei veréb fiókapusztítása. Babapuszta parkunkban 1910. tavaszán két pár *szénezinege* fészkel. Ezek egyikének hat, már félig kinőtt fiókája volt, a midőn egy napon *mezei verebet* látok a fészekoduba szállni. Rosszat sejtve

Aquila XVII.

Stück *Störche* erschienen, welche die Heuschrecken umringten. Nach acht Tagen waren nur noch auf einem kleinen runden Hügel Heuschrecken vorhanden, welche dann ebenfalls aufgezehrt wurden. Im Dezember 1908 suchten etwa 200 Störche wieder in derselben Gegend nach Heuschrecken, und im Jahre 1909 kamen wieder einige auf dieselbe Stelle. In beiden Jahren versammelten sich die Störche auf demselben runden Hügel, auf welchem vor zwei Jahren die Heuschreckenschlacht beendet wurde. Wie es scheint, besitzen diese Vögel ein gutes Erinnerungsvermögen und glaubt der Berichterstatter, dass man durch ihre Mitwirkung mit der Zeit auch von der Heuschreckenplage befreit werden kann. Seit dem 6. Dezember hatten wir täglich Heuschrecken, doch folgten jedem Schwarme auch die Störche. Am 11. Dezember hatten wir drei Schwärme, welche von 2500—3000 Störchen dezimiert wurden. Noch nie hatten wir hier so viele Störche.“

Aus Transvaal wird ebenfalls gemeldet, (pag. 26) dass den Heuschreckenschwärmen grosse *Storch-, Brachschwalben- u. Falkenarten*-Flüge folgten, welche dieselben vernichteten, bevor sie noch weit fortkommen und grösseren Schaden verursachen konnten.“

Gleiche Berichte wurden aus dem Oranje-Staat, aus Süd-Rhodesien und Suasiland geliefert.

Auch diese Beobachtungen ergeben den Beweis, dass die Vogelwelt selbst bei solch grossen Insektenschäden, wie die Heuschreckenplage, erfolgreiche Bekämpfungstätigkeit ausüben kann, sogar in derartigem Masse, dass dadurch einer Wiederholung der Plage vorgebeugt wird. Es zeigt die weise Einsicht der südafrikanischen Regierung, dass der Schutz der Heuschreckenvögel gesetzlich geregelt wurde; uns aber gereicht es zur Freude, dass unsere nützlichen Insekten vertilgenden Vögel auch in ihren fernen Winterquartieren Schonung und Schutz geniessen.

JAKOB SCHENK.

Der Feldsperling als Brutzerstörer. In unserem Parke zu Babapuszta nisteten im Frühjahr zwei Paare der *Kohlmeise*. Das eine Paar hatte sechs schon halbflügge Junge, als ich an einem Tage einen *Feldsperling*

fegyverért siettem, a verebet lelöttem s csak azután néztem az oduba. Fölül frissen rakott mezei verébfészkek volt. Alatta hat bevert fejű, holt czinegefióka.

Pár perczel a veréb lelövetése után megjött a czinegefiókák szülőinek egyike, benézett az oduba, de újabb fészkeléshez ezidén már nem fogott.

FERNBACH KÁROLYNÉ.

A házi veréb fiókapasztása. Egyik mesterséges falrésben, (melynek elzárására eltávolítható deszkalapot alkalmazok, hogy az esetleg betolakodó veréb fészke könnyűszerrel eltávolítható legyen) *barázdabillegető* fészkel. Egy napon, déltájban, a tollasodó fiókákat egy házi veréb-pár kiszórta a fészkekből. Visszaraktam őket. Délután 2 óra tájban már újból a földön hevert három fióka, melyek közül kettőt a verebek agyonvagdosztak. Az életben maradt fiókát a fészkekben még benne lévő másik kettőhöz újból visszatéve, flauberttel elrejtőzve vártam, vajjon harmadszor is megjönnek-e a fészkekről. Rövid idő múltán meg is jelentek s ekkor sikerült a him verebet lelőnem. A *barázdabillegető* ennyi zavarítás daczára is feluevelték a három apróságot.

SIPÓS ANTAL

A nyaktekerestől lakott mesterséges fészkekodvak kezelése. Udvaromon egy „B“ oduban tavaly *nyaktekeres* költött. Ezidén czinegék kezdtek ebbe az oduba fészkekanyagot hordani. Aggódtam, hogy nyaktekereseim visszatértek valami birtokháborítási pör lesz a dologból. Kiszédtem tehát az oduból a fészkekanyagot és az odu nyílását betömtem. A czinegéknek bőven jutott másutt odu. Mikor azután április 10-én meghallottam a nyaktekeres hangját, kivettem a dugót az odu szájából. Délután már a nyaktekeres nézegett ki belőle.

SIPÓS ANTAL.

die Nisthöhle befliegen sah. Schlechtes ahnend eilte ich um mein Gewehr, erlegte den Sperling und besichtigte erst dann die Nisthöhle. Oben befand sich ein frisch gebautes Sperlingsnest. Unten waren tote Meisenjunge mit eingeschlagenem Kopfe.

Einige Minuten nachdem ich den Sperling erlegt hatte, erschien das eine der Meiseneltern, besichtigte die Nisthöhle, doch kam es heuer nicht mehr zu einer neueren Brut.

FRAU KARL V. FERNBACH.

Der Haussperling als Brutzerstörer. In einer künstlichen Mauerspalte (welche ich mit einem verschiebbaren Brettchen verschliesse, damit das Nest des eventuell eindringenden Sperlings leicht entfernt werden könne) nistete die *Bachstelze*. An einem Tage wurden die teilweise schon befiederten Jungen von einem Paare des *Haussperlings* herausgeworfen. Ich, setzte dieselben in das Netz zurück. Gegen 2 Uhr nachmittags waren drei Junge schon wieder am Boden, zwei von diesen hatten die Sperlinge totgeschlagen.

Nachdem ich das lebende Junge zu den zwei übriggebliebenen in das Netz zurücksetzte, wartete ich, jetzt schon mit einem Tesching bewaffnet, ob die Brutzerstörer wohl auch zum drittenmal erscheinen werden. Bald kamen sie auch und es gelang mir das Männchen zu erlegen. Trotz dieser Störungen konnten die *Bachstelzen* ihre Jungen dennoch grossziehen.

ANTON SIPÓS.

Behandlung der vom Wendehalse besiedelten künstlichen Nisthöhle. In meinem Hofe wurde eine B-Nisthöhle im vorigen Jahre von einem *Wendehalse* bewohnt. Heuer begannen *Kohlmeisen* Nestmateriale hineinzutragen. Ich fürchtete, dass sich nach der Rückkehr meiner Wendehälse ein Besitzstörungsprozess aus der Sache ergeben wird. Ich entfernte daher das Nestmateriale und verstopfte das Flugloch. Die Meisen fanden anderwärts hinreichend Brutgelegenheit. Als ich dann am 10. April den Ruf des Wendehalses hörte, öffnete ich wieder das Flugloch. Am Nachmittag lugte schon der Wendehals aus der Nisthöhle heraus.

ANTON SIPÓS.

Megjegyzés: Ez az óvatosság tapasztalt madárvédőre vall. Több példa bizonyítja ugyanis, hogy ilyen esetben a *nyaktekeres* habozás nélkül kiszórja az odvában talált idegen fészket, tojásostul vagy fiókástul is. A Margitsziget egyik fészekodvából két éve egy *mezei veréb*-fészket rángatott ki a röplükön óriási erőfeszítéssel. Egy más oduból meg a *szénczinege* fészkealját távolította el, hogy helyébe települjön. Ily kivételes kártetele a czinege-állományra nézve jelentéktelen, mint hogy a nyaktekeres csak egyszer költ évenként, a czinegék második fészkelését tehát már nem háborítja. Kellő számú üres oduról gondoskodnunk kell, hogy azoknak lehetőleg mindig csak $\frac{3}{4}$ része legyen elfoglalva.

KIR. M. O. K.

A madárvédelem mint elemi iskolai tárgy. A breznóbányai r. kath. egyházkerület tanítói két év óta rendes előadásokat tartanak tanítványaiknak a madárvédelemről. Az évről-évre vizsgákon a tanulók a madárvédelemből is feleltek. Ennek az intézkedésnek már is megvan az üdvös hatása. A fiúk csupán a *verebet nagy örgébicset* és *tövisszuró gébicset* pusztítván, a hasznos éneklő madarakat pedig rendesen védvén, ezek száma feltehetően gyarapszik.

MATUNÁK MIHÁLY.

Tapasztalatok a téli etetésnél. Ebédlőm ablakán 3 év óta van etetőm, a melyre vagdalt tökmagot és diót meg törött kendermagot szórok. Úgy tapasztaltam, hogy a töretlen kendermagot a *szén-* és *kékczinege* nem eszi. Annál inkább kedveli azt a *barátczinege*, mely 6—7 szemet is felszed belőle egyszerre s békés helyre surranva, a szemeket maga elé rakva, egyenként fogyasztja el.

Szalonnát is tettem ki számukra, hosszú vékony pózna hegyéről ívalakban görbített

Bemerkung. Diese Vorsicht zeigt auf einen erfahrenen Vogelschützer. Es liegen nämlich mehrfache Beweise vor, dass der *Wendehals* in solchen Fällen das in der Nisthöhle befindliche fremde Nest mitsamt den Eiern oder Jungen ohne Zaudern hinausbefördert. Auf der Margareteninsel zerzte er vor zwei Jahren mit grossem Kraftaufwande ein *Feldsperlings-nest* durch das Flugloch heraus. Aus einer anderen Nisthöhle entfernte er ein Gelege der *Kohlmeise*, um an deren Platz sich anzusiedeln. Solche ausnahmsweise Schädigungen sind für den Meisenbestand von untergeordneter Bedeutung, indem der *Wendehals* jährlich brütet und daher während der zweiten Brut die Meisen nicht mehr stört. Für eine entsprechende Anzahl von Nisthöhlen muss jedoch immer Sorge getragen werden, so dass immer nur höchstens $\frac{3}{4}$ Teil derselben besiedelt sei.

KÖNIGL. U. O. C.

Der Vogelschutz als Lehrgegenstand in der Elementarschule. Von den Lehrern des röm. kath. Kirchenbezirks Breznóbánya wird der Vogelschutz seit zwei Jahren als ordentlicher Lehrgegenstand behandelt. Auf den Prüfungen am Jahresschlusse werden auch aus dem Vogelschutze Fragen gestellt. Die heilsame Wirkung dieser Einrichtung ist jetzt schon sichtbar. Indem die Schuljugend nur dem *Raubwürger*, *Dorndreher* und *Sperling* nachstellt, die nützlichen Singvögel jedoch schützt, hat die Anzahl der letzteren in auffallendem Masse zugenommen.

MICHAEL MATUNÁK.

Erfahrungen bei der Winterfütterung. An dem Fenster meines Speisezimmers befindet sich seit drei Jahren ein Futterapparat, welchen ich mit zerhacktem Kürbisskern, Nüssen und gequetschtem Hanfsamen belege. Ich machte nämlich die Wahrnehmung, dass der ungequetschte Hanfsamen von der *Kohl-* und *Blaumeise* nicht angenommen wird. Umso mehr wird dieser von der *Sumpfmeise* bevorzugt, welche oft 6—7 Samen auf einmal aufliest, um dann dieselben auf einer ungestörten Stelle einzelnweise zu verzehren.

Auch gab ich Speck als Futter, welchen ich am Ende einer langen dünnen Stange

sodronyra akasztva. Ide a macska nem tud feljutni s a veréb sem fér hozzá, mert függő helyzetben nem tud enni.

Három év óta naponta 10—15 *szén-* és *kékezinege* és két *barátczinege* jár az etetőre. Legcizivakodóbb köztük a *kékezinege*, a legfürgébb és mondhatni legválasztékosabb megjelenésű a *barátczinege*. Nagynéha egy *vörösbegy* is odalátogat. A kis *ökörszem* is közelgett néha, de odajönni soha sem mert.

Az idei nagy havazások napjain az *erdei pinty*-nek egy párja is megjelent az etetőn, főképpen a kendermagot szedegetve.

A veréb is gyakran megrohanta az etetőt, előbb óvatosan felnyujtva fejét vizsgálva, nincs-e valaki az ablak mögött. Közeledtünkre rögtön elrebbent. A *czinege* nem mer a verébbel kikezdeni, de a *pinty* harmadnap már kergetni kezdte.

Berhidai szőlőm présházában az etetésre szánt napraforgótányérokat szárítgattam a csak faredőnyvel zárt ablak mögött. A *czinegék* ezt észrevették és a faredőnyön bebujkálva, két hét alatt mind kiették a napraforgót. Ennek láttára a présházban rendeztem be az etetőt, az ablak mellé tolt asztalt rakva meg élelemmel. Az eredmény az lett, hogy nemsokára 40—50 *czinegében* gyönyörködhettem rejtekemből, mint surrannak ki s be a faredőny résein, szedve a magot és csipegetve a szalonnát. Itt a verebektől is békén voltak, mert egy sem mert közülnök az ablakrészén bebújni.

KARÁCSON GÉZA.

A *szénczinege* a méhesben. A méhészek — köztük magam is — általában károsnak tartják a *szénczinegét* a méhesben. Tényleg

auf bogenförmig gewundenem Drahte aushängte. Die Katze kann hier nicht beikommen, und ist derselbe auf diese Weise auch vor Sperlingen sicher, indem diese in hängender Lage nicht fressen können.

Seit drei Jahren wird dieser Futterapparat von 10—15 *Kohl-* und *Blaumeisen* und von zwei *Sumpfmeisen* befliegen. Die zänkischste ist immer die *Blaumeise*, die flinkste und man könnte sagen eleganteste ist immer die *Sumpfmeise*.

Sehr selten erscheint auch einmal ein *Rotkehlchen*. Der kleine *Zaunkönig* erschien auch einigemal, doch getraute er sich noch niemals an den Futterapparat heranzukommen.

Während der grossen Schneestürme erschien heuer auch ein Paar der *Buchfinken*, welche vorzüglich den Hanfsamen auflasen.

Auch der Sperling drängte sich oft an den Futterapparat, vorerst streckte er jedoch vorsichtig den Kopf hervor, um auszuspähen, ob sich nicht jemand hinter dem Fenster befinde.

Bei unserer Annäherung flog er sofort davon. Die Meisen getrauten sich nicht den Sperling anzugreifen, der Fink jedoch begann ihn schon am dritten Tage zu verfolgen.

Im Kelterhause meines Weingartens zu Berhida liess ich in einem Zimmer, dessen Fenster nur mit Holzjalousien geschlossen sind, die zur Winterfütterung dienenden Sonnenblumenfrüchte trocknen. Die Meisen hatten das bald heraus und hatten binnen zwei Wochen den ganzen Sonnenblumensamen verzehrt, indem sie durch die Jalousien ein- und ausflogen. Auf Grund dieser Erfahrung richtete ich den Futterapparat im Kelterhause ein, so dass ich das Futter auf einen an das Fenster gestellten Tisch legte. Das Resultat war, dass ich mich aus meinem Verstecke bald darauf an 40—50 Meisen ergötzen konnte, wie sie durch die Ritzen der Jalousien ein- und ausflogen, die Kerne auflesend und den Speck anpickend. Hier waren sie auch von den Sperlingen in Ruhe, indem sich von diesen kein einziger dorthin getraute.

GÉZA KARÁCSON.

Die Kohlmeise im Bienenhause. Die Imker — so z. B. auch Unterzeichneter — halten die *Kohlmeise* im allgemeinen für schädlich

sok bosszuságot is okoz a méhésznek, a mikor a kasokat erősen megkopogtatja s a kopogtatásra előbuvó őrtálló méhet megfogja s alkalmas helyen elfogyasztja. Itt meg kell jegyezni azt, hogy a lakmározás helyén a potroh vége, vagyis a fullánkös rész mindig ott marad, a miről gyakran meggyőződhettem.

E kártétele mellett azonban hasznot is hajt a méhésznek a viasz-moly-álcák pusztításával. Azt tapasztaltam ugyanis, hogy a méhekásokat nem csak azért kopogtatja meg, hogy a méheket előbuvásra bírja.

Egy ízben két üres kast a méhestől távol egy színben helyeztem el, s rövid idő múlva nagy meglepetésemre azt láttam, hogy a szén-czinegék teljesen lehántották róluk a sárból készült tapaszt, a mely alatt tömegesen szoktak meghuzódní a viasz-moly-álcák. Tökéletesen meg vagyok róla győződve, hogy csakis ezek miatt hántották le a tapaszt a kasokról, mert hiszen már az első kopogtatások után észrevehették, hogy nincsen méh a kasokban.

RÁCZ BÉLA

A *szénczinegéknek* a méhesben végzett kártételei ellen SZOMJAS GUSZTÁV kipróbált védekezési módját ajánlhatjuk. A méhes elé kitett egy kitömött *karvalyt*, a melytől a szénczinegék úgy megijjedtek, hogy azontúl többé nem merték a méhest meglátogatni.

KIR. M. O. K.

Cserebogárirtó szénczinege. Breznóbányán az idén (1910) sok volt a cserebogár. Kertemben megfigyeltem, hogy a *szénczinege* tömredék cserebogarat pusztított. A mint a fákon ráakadt egy példányra, karmai közé fogta s esőrével a hátát vagdosta s tartalmát szorgalmasan hordta a fiainak.

MATUNÁK MIHÁLY.

A hamvas varjú kártékonyága. Komárom városának egy 70 holdas fenyvesében tömegesen fészkel a *hamvas varjú*. A fészektartó

im Bienenhause. Dieselbe verursacht dem Imker auch tatsächlich vielen Ärger, indem sie die Körbe beklopft, die auf das Klopfen hervorkommende Wachbiene ergreift, und an einer geeigneten Stelle verzehrt. Hier möchte ich bemerken, dass derjenige Teil des Abdomens, welcher den Stachel enthält, immer an der Kröpfstelle zurückbleibt, wovon ich mich oft überzeugen konnte.

Neben diesem Schaden bringt sie jedoch dem Imker auch manchen Nutzen durch das Vertilgen der Wachsmotte. Ich machte nämlich die Erfahrung, dass die Körbe nicht nur deshalb beklopft werden, um die Bienen zum Hervorkommen zu bewegen. In einem Falle verlegte ich zwei leere Körbe in einen Schuppen, welcher vom Bienenhause ziemlich weit entfernt war, und fand zu meiner Überraschung schon kurze Zeit darnach, dass die Kohlmeisen die Lehmrinde, unter welcher sich die Larven der Wachsmotte massenhaft aufzuhalten pflegen, gänzlich herabgerissen hatten. Ich hege die vollkommene Überzeugung, dass dies nur wegen der Wachsmottenlarven geschah, indem die Meisen schon bei den ersten Klopfschlägen wahrnehmen mussten, dass die Körbe leer sind.

BÉLA RÁCZ.

Gegen den im Bienenhause verursachten Schaden der *Kohlmeise* kann das von GUSTAV v. SZOMJAS angewandte erprobte Mittel empfohlen werden. Vor das Bienenhaus wird ein ausgestopfter *Sperber* ausgesteckt, welcher den Kohlmeisen einen derartigen Respekt einflösst, dass sie das Bienenhaus fernerhin nicht mehr zu besuchen getrauen.

KÖNIGL. U. O. C.

Kohlmeise und Maikäfer. In Breznóbánya gab es heuer (1910) viele Maikäfer. In meinem Garten beobachtete ich, dass die *Kohlmeise* sehr viele Maikäfer vertilgte. Fand sie einen auf dem Baume, so ergriff sie denselben mit den Zehen, hackte den Rücken mit dem Schnabel auf und trug den Inhalt fleissig ihren Jungen zu.

MICHAEL MATUNÁK.

Schädlichkeit der Nebelkrähe. In einem 35 Hektar grossen Nadelwalde der Stadt Komárom nisten massenhaft *Nebelkrähen*.

fák alatt járva föltűnt az az óriási kár, a melyet e madarak a *fogoly*-állományban okoznak. A fák alatt mindenütt ott volt a sok feltört és a varjak által kiivott fogolytojás, melyek mennyiségét körülbelül 2500—3000 darabra becsültem. Hogy teljesen biztos legyen a megfigyelésem a következő napokon lelőttem 20 példányt, s több esetben láttam a csőr kávájára rászáradt tojássárgáját.

BOTTAY KÁLMÁN.

Lucz- és jegenyefenyő magrát evő madarak. Tartózkodási helyem közvetlen közelében kiterjedt szép fenyveserdők üditik a levegőt és az ember szemét. Ezeknek állománya: lucz-, jegenye- és erdei fenyő, részben tiszta, részben kevert állományt alkotva, mely utóbbi esetben közéjük vegyül még elég sűrűn a vörösfenyő.

Termést évente bőven hoznak.

Ez évben is szépen diszesítik a nagy, felfelé álló tobozok a jegenyefenyő koronáját. A tobozok szeptember legutolsó napjaiban még egészen épek voltak. De október hó legelső napjaiban már igen sok murvás termőpikkely hevert a fák alatt s a tobozok is kő voltak kezdve. Rögtön megkaptam a feleletet e jelenségre. Kevés ideig kellett ott nyugodtan várakoznom, hamarosan megélenkült a vidék; innen is, onnan is, fáról fára repdestek az élénk kis *czinegék*, s egy-kettőre fent voltak már a tobozon, pirinkó csőrükkel a már majdnem teljesen megéredett toboz termőpikkelyeit letördelték a felálló tengelyről s csőrükben a szárnyas maggal letelepedtek egy egy közeli ágra, kikopácsolták a belét s az üres szárny, a mag repülő készüléke, aláhullott. Megfigyeltem, hogy egyik jegenyefenyőnek pár nap alatt épen hagyott toboza nem volt. A *czinegék* legnagyobbbrészt az ügyes és szép *fenyves czinkék* voltak; egy alkalommal egy *szénczinegét* is láttam.

A fákat bizony sűrűn látogatták a madarak s többszöri figyelésem alatt igen kevés alkalommal ejtették el a szárnyas magvakat,

Unter den Horstbäumen nachsehend bemerkte ich den ungeheuren Schaden, welchen diese Vögel im *Rebhuhn*bestande verursachen. Unter den Bäumen waren überall aufgebrochene und von den Krähen ausgesaugte Rebhuhneier zu sehen und schätzte ich deren Anzahl auf ungefähr 2500—3000 Stück. Im Interesse der Vollständigkeit meiner Beobachtung erlegte ich an den folgenden Tagen 20 Exemplare und fand an mehreren Exemplaren den gelben an den Schnabel getrockneten Eidotter.

KOLOMAN V. BOTTAY.

Fichten- und Edeltannensamen fressende Vögel. In der unmittelbaren Nähe meines Aufenthaltortes erquicken weit ausgebreitete schöne Nadelwälder Luft und Auge. Den Bestand bilden Fichte, Edeltanne und Kiefer, teilweise reine teilweise gemischte Bestände bildend; in letzterem Falle ist auch die Lärche häufig vorhanden.

Der Zapfenertrag ist jährlich ein reichlicher. Auch heuer schmückten grosse aufrecht stehende Zapfen die Kronen der Edeltannen. Ende September waren die Zapfen noch ganz unversehrt. In den ersten Oktobertagen jedoch fand ich schon viele Fruchtschuppen unter den Stämmen und waren auch die Zapfen schon angehackt. Bald erhielt ich auch die Antwort auf diese Erscheinung. Nachdem ich einige Zeitlang ruhig wartete, wurde die Gegend bald lebendig; von hier und dort, von Baum zu Baum fliegend erschienen die kleinen lebhaften *Meisen*, waren eins-zwei auf den Zapfen und brachen mit ihrem winzigen Schnabel die Fruchtschuppen aus dem fast ganz reifen Zapfen heraus und flogen mit dem beflügelten Samen auf einen nahen Ast, wo sie den Kern heraushackten, während der ausgeleerte Flugapparat auf den Boden fiel. Ich beobachtete, dass eine Edeltanne schon nach einigen Tagen keinen unversehrten Zapfen besass. Die Meisen waren hauptsächlich die schönen und flinken *Tannenmeisen*; einmal beobachtete ich auch eine *Kohlmeise*.

Die Bäume wurden wirklich sehr häufig von den Vögeln besucht und konnte ich nur in wenig Fällen beobachten, dass die beflügelten Samenkerne fallen gelassen wurden; dieselben wurden grösstenteils verspeist.

majd mindig becsemegézték. Leltem azért a fák alatt elég lehullott, ép magvat is.

Hogy ezzel aztán jelentős kárt tehetnek vagy tesznek-e a *fenyves czinegék*, döntsék el ornithologusaink és erdész-botanikusaink.

GYÖRFFY ISTVÁN, (Lőcse).

Molnárfecske mint fészekbitorló. Folyósom egyik zugában évek óta fészkel egy *füsti fecske* pár. Egyik tavasszal új fészket is építettek, mert a régi már gyenge és kopott volt. Alig készültek el az új otthonnal, megjelent egy *molnárfecske* pár és három napig harcz után elűzték az eddigi tulajdonosokat és birtokba vették a fészket, melyet azután tovább építettek a maguk mintája szerint, úgy hogy csak a szokásos kis bejáró lyukat hagyták meg rajta.

RADEZKY DEZSŐ.

Vakondok a gólyafészkekben. Az Aquila XV. kötetének 265. lapján említett esetek kapcsán arra a körülményre akarom föl hívni a figyelmet, hogy a gólyák a vakondhullákat valószínűleg nem azért hordják a fészkekbe, hogy azt kibéleljék, hanem inkább azért, hogy azokkal az élősdieket távoltartsák, illetőleg elűzzék. Mint régi vadászember nagyon gyakran megfigyeltem, hogy kutyáim, ha ilyen holt állapotában rendkívül erős és rossz szagú vakondra találtak, mindig alaposan meghempergöztek rajta, nézetem szerint azért, hogy élősdijeiktől szabaduljanak.

LEICHT JÓZSEF.

A nemek számaránya a tövisszúró gébicseknél. A tavarnai uradalom a parkban fészkelő éneklőmadarak védelme céljából lődíjat tűzött ki a tövisszúró gébicsekre. Ez intézkedés következtében a személyzet 1910. május 9-től június 12-ig 58 példányt szolgáltatott be. Ugyanezen idő alatt magam is lőttem 63 példányt. Összesen kézrekerült így 121 példány, melyek mindegyikét megvizsgáltam nemere vonatkozólag s azt találtam, hogy ezek közül csak 14 nőtény akadt, vagyis a hímek száma majdnem 9-szer akkora mind a nőtényeké. Miután a közelebbi környéknek szinte teljes

Doch fand ich unter den Stämmen auch ganz ausgefallene unversehrte Samenkerne.

Ob nun die *Tannenmeisen* auf diese Weise einen bedeutenden Schaden verursachen oder nicht, das mögen unsere Ornithologen oder Forstbotaniker entscheiden.

STEFAN V. GYÖRFFY (Lőcse).

Mehlschwalbe als Nestusurpator. In einem Winkel meines Korridors nistet seit Jahren ein *Rauchschwalbenpaar*. In einem Frühjahr bauten sie auch ein neues Nest, indem das alte schon baufällig und nicht mehr fest genug war. Kaum waren sie mit dem Bauen des neuen Heimes fertig, als ein *Mehlschwalbenpaar* erschien und nach einem dreitägigen Kampfe die bisherigen Besitzer vertrieb, das Nest in Besitz nahm und dasselbe nach seiner eigenen Bauart weiterbaute, so dass nur das bekannte kleine Flugloch daran gelassen wurde.

DESIDERIUS V. RADEZKY.

Maulwürfe im Storchneste. Im Anschlusse an die in Aquila Bd. XV, pag. 265 erwähnten Fälle, möchte ich darauf aufmerksam machen, dass die Störche die Maulwurfsleichen nicht behufs Auspolsterung in das Nest tragen, sondern vielmehr um durch dieselben die Schmarotzinsekten fernzuhalten, respektive zu vertreiben. Als alter Weidmann konnte ich oft beobachten, dass meine Hunde, wenn sie einen toten übelriechenden Maulwurf vorfanden, sich immer gründlich darauf herumwälzten, nach meiner Ansicht deshalb, um ihre Schmarotzer los zu werden.

JOSEF LEICHT.

Das ziffermässige Verhältnis der Geschlechter beim Dorndreher. Die Herrschaft von Tavarna setzte im Interesse des Schutzes der im Parke brütenden Singvögel eine Schussprämie auf den Dorndreher aus. Infolge dessen wurden vom 9. Mai 1910 bis 12. Juni von dem Personale 58 Exemplare eingeliefert. Während derselben Zeit erlegte auch ich 63 Exemplare. Insgesamt kamen 121 Exemplare in meine Hände, welche ich sämtlich auf ihr Geschlecht hin untersuchte, und fand, dass unter denselben nur 14 Weibchen waren, dass also die An-

létszáma esett áldozatul, azért nem tekinthető véletlennek az ily módon megállapított aránytalanság a ♂♂ és ♀♀ száma között.

Evvel kapcsolatban föl kell még említenem azt is, hogy az általam lőtt 63 darabot mind felbontottam, megvizsgáltam a gyomortartalmat és egyetlen egy esetben se találtam benne mást, mint rovar maradványokat. Részemről tehát a tövisszuró kártékonyságát nem láttam bebizonyítva. Lehetséges azonban hogy a fészkelési idő alatt szerzett adatok más eredményre vezetnének.

SZEŐTS BÉLA.

A *tövisszuró gébics* kártékonysága tulajdonképpen abban nyilvánul, hogy a maga fészke környékéről az ott fészkelni akaró apró madarakat elzavarja, illetőleg azok költését elpusztítja, úgy hogy tövisszuró gébicsektől sűrűn lakott kertekben sohase tud elszaporodni a hasznos apró madár.

KIR. M. O. K.

Az adonyi „Gémes-sziget.” Fejér vármegye keleti határának középtáján a szőke Duna rohanó habjaitól mosva terül el a gróf ZICHY NÁNDOR tulajdonában levő LANDBECK, BREHM és a néhai RUDOLF trónörökös által is megdicsért adonyi „Gémes-sziget.”

Bizony nehezemre esik a látottakról beszámolni a M. K. Ornith. Központ megtisztelő megbízása elintézésében, elszomorodtam, látva romjait az egykor oly népes madártelepnek.

Egy hosszúkás — 324 hold kiterjedésű — sziget, mely egykor vadon Dunaliget volt, most rendszeres erdőgazdasággá van átalakítva s bár a régebbi évjáratok még a régi ősvadon képét mimelik, a vadon lakói, fajban és számban megfogyatkozva küzdenek a létért, a megélhetésért.

Az erdőállomány vegyes fűz, mocsártölgy, gesztenye és platan. Az aljnövényzet a legszébb pontusi flóra, a vad iszalag, gyöngyvirág, ezerjő, százszín virágaival és a fehér som burjánzó bokraival élénkítve.

zähl der Männchen neunmal grösser ist als die der Weibchen. Indem fast sämtliche Exemplare der Umgebung gefallen waren, kann dieses Verhältnis zwischen der Anzahl der ♂♂ und ♀♀ nicht als zufällig gelten.

Im Anschlusse möchte ich noch erwähnen, dass ich die von mir erlegten 63 Exemplare auch auf ihre Nahrung hin untersuchte, in ihrem Magen jedoch niemals anderes als Insektenreste vorfand. Meinerseits fand ich daher die Schädlichkeit des Dorndrehers nicht bestätigt. Möglich ist jedoch, dass während der Brutzeit gemachte Untersuchungen zu anderen Resultaten geführt hätten.

BÉLA V. SZEŐTS.

Die Schädlichkeit des *Dorndrehers* besteht eigentlich darin, dass er aus der Umgebung seines Nestes die dort nistenden Vögel vertreibt, respektive deren Brut zerstört, so dass in solchen Gärten, wo der Dorndreher häufig brütet, eine Vermehrung der nützlichen Kleinvögel fast ausgeschlossen ist.

KÖNIGL. U. O. C.

Die Reiherinsel von Adony. In der mittleren Hälfte der Ostgrenze des Komitats Fejér liegt von den rauschenden Wogen der blauen Donau umspült, die der Graf FERDINAND ZICHYschen Herrschaft zugehörige, schon von LANDBECK, BREHM und vom verbliebenen Kronprinzen RUDOLF belobte Adonyer Reiherinsel.

Es fällt mir schwer in Erledigung des beehrenden Auftrages der kgl. Ung. Orn. Centrale vom Gesehenen Rechenschaft zu geben, ich war betäubt beim Anblick der traurigen Reste der einst so völkerreichen Vogelkolonie.

Eine längliche — 324 ung. Joch fassende — Insel, die einst Urwald war, ist jetzt zu einer regelmässigen Forstwirtschaft umgewandelt, und wenn auch noch die älteren Jahrgänge das Bild der ehemaligen Urwildnis uns vorspiegeln, kämpfen doch schon die Bewohner des Waldes in Arten und Anzahl vermindert ums Dasein und ums Leben.

Der Waldbestand ist aus gemischten Weiden, Sumpfeichen, Rosskastanien und Platanen gebildet. Die schönste pontische Flora bewuchert den Grund, buntbelebt vom vielfarbigen Spiel der Waldreben des Maiglöckchens und Diptams und der rankenden weissen Kornelkirsche.

Két izben, június 21-én és július 4-én kerestem fel e szép ligetet, a hol a negyvenes években LANDBECK¹ becslése szerint körülbelül 1000 *bakcsó* (*Nycticorax nycticorax*), 250 pár *szürke gém* (*Ardea cinerea*), 50 pár *kis kócsag* (*Ardea garzetta*) és 100 pár *károkatonna* (*Phalacrocorax carbo*) fészkel; 1888. évben RUDOLF trónörökös ö Fensége, HOMEYER JENŐ és BREHM ALFRÉD EDUARD látogatásakor már a *vetési varjú* képezte a madárfalu állományát mintegy 1500—2000 párral, a *szürkegém* mintegy másfélszáz, a *bakcsó* 30—40 párba olvadt le, *károkatonna* nem szaporodott, de nem is fogyott, a *kis kócsag* teljesen eltűnt.² HUSZÁR DEZSŐ unokafivérem szíves közbenjárására MÜLLER uradalmi főerdész volt szíves a szigetre bevezetni s az ő útmutatására sikerült, a mennyire a magas vizállás engedte, a sziget északi felében fekvő gém — és a déli félben álló *bakcsó* telepeket megközelíteni. A *szürkegém* becslésünk szerint ez idén 10—14, a *bakcsó* 30—40 párban költött.

Június 21-én megfelelő segítség hiányában csak egy az aljnövényzetben bujkáló félig anyányi *szürke gémfiókát* sikerült az Ornith. Központ gyűrűjével meggyűrűznöm; július 4-én azonban a főerdész úr kipróbált emberei, mondhatom nem csekély szivszorongásom közepette hat *bakcsó-fiókát* részben lehoztak, részben fonálon leeregettek az óriás ezüstnyárfák koronáiból, kiket felgyűrűzve a fészkekbe ismét visszahelyeztünk. Ezek is jó 20 méter magasságban pillantották meg a napvilágot, a *szürkegémfészkekhez* azonban még a famászó bajnokok sem férhettek hozzá, mert részben *Ailanthus*, részben *tölgyfákon* voltak szintén igen magasan.

A *károkatonna* csöndesebb vidékre költöztek. A főerdész úr szerint ez idén egy pár *vörös gém* (*Ardea purpurea*) fészkel a parti nádas-

Zweimal, den 21. Juni und den 4. Juli besuchte ich diese schöne Au, wo in den vierziger Jahren nach LANDBECKS Schätzung¹ ungefähr tausend Paar *Nachtreiher* (*Nycticorax nycticorax*), 250 Paar *Fischreiher* (*Ardea cinerea*), 50 Paar *Seidenreiher* (*Ardea garzetta*) und 100 Paar *Scharben* (*Phalacrocorax carbo*) nisteten; im Jahre 1888, zu Zeiten des Besuches Sr. k. u. k. Hoheit weil. Erzherzog Kronprinz RUDOLF, EUGEN F. von HOMEYER, und A. E. BREHMS bildete schon die *Saatkrähe* den Hauptbestand des Vogelstaats mit zirka 1500—2000 Paaren, der *Fischreiher* mit zirka anderthalbhundert, die *Nachtreiher* dagegen waren schon auf 30—40 Paare zusammengeschmolzen; die *Scharben* haben weder zu- noch abgenommen, der *Seidenreiher* war ganz verschwunden.² Durch liebenswürdige Vermittlung meines Veters Desider von HUSZÁR war der herrschaftliche Oberförster, Herr MÜLLER so gütig mich auf der Insel einzuführen, und mit seiner Wegweisung gelang es, soweit es der hohe Wasserstand gestattete, die *Fischreiherkolonie* in der nördlichen und die *Nachtreiherbrutstätten* in der südlichen Hälfte der Insel zu betreten. Nach unserer Schätzung brüteten heuer 10—14 Paar *Fisch-* und 30—40 Paar *Nachtreiher*.

Am 21. Juni konnte ich in Ermangelung geeigneter Hilfskräfte nur einen im Bodengebüsche herumlungern den halbflügeligen *Fischreiher* mit dem Fussring der Ornith. Centrale markieren; am 4. Juli aber haben die erprobten Leute des Herrn Oberförsters, während ich ihrer Waghalsigkeit beklommenen Herzens zusah, 6 *Nachtreiherjunge* teils von den Nestern heruntergeholt, teils vermittels einer Schnur aus der Krone der mächtigen Silberpappeln heruntergelassen, welche wir nach Anlegen der Ringe wieder in ihrer Wiege unterbrachten. Diese haben auch in stattlicher 20 Meter tragender Höhe das Tageslicht erblickt, die *Fischreihernester* waren aber sogar unseren Klettermeistern unnahbar, da dieselben teils auf Eichen, teils auf Götterbäumen in sehr grosser Höhe standen.

Die *Scharben* übersiedelten in ruhigere Gefilde. Laut Bericht des Herrn Oberförsters nistete heuer auch ein *Purpurreiher* (*Ardea*

¹ Czikk Oken „Isisben“ 1845. évf.

² Brehm: Vom Nordpol zum Aequator p. 453.

¹ Artikel in Okens Isis 1845.

² Brehm: Vom Nordpol zum Aequator p. 453.

ban s a keltési időben s azon túl is egy pár *kis kócsagot* látott, de fészükre nem akadt.

Tudván, hogy régente a *kerecsen sólyom* is fészkel a szigeten, kérdeztem a főerdészt, ki mondta, hogy az is másfelé költözött már. Ő beszélté aztán azon az irodalomban már valahol nem egész pontosan adott epizódot, hogy néhai édesatyja, ki szintén a sziget kezelője volt, az 50-es években fészekről egy sólymot lőtt, melynek lábán egy ismeretlen felírású bőrszj volt. A bőrdarabot a bécsi udvari múzeumban betűzték ki s azon felírást tartalmazta, hogy a sólyom 40 évig szolgálta a perzsa sahot s most szabadon bocsájtatik.

Közvetlen megfigyelésemből a következő fajokat észleltem a szigetségben a már említettek kivül: *szürke és kis légykapó* (*Muscicapa grisola & parva*), *vetési és hamvas varjú* (*Corvus frugilegus & cornix*), *nádi rigó* (*Acrocephalus arundinaceus*), *magyar fülemüle* (*Luscinia philomela*), *tökés és cigányréce* (*Anas boschas, Fuligula nyroca*), *dankasirály* (*Larus ridibundus* — a közeli cikolai halastavon kelt, itt nem) *küszvágó csér* (*Sterna hirundo*), *vörös vércse* (*Cerchneis tinnunculus*), *kuvik* (*Glaucidium noctuum*), továbbá hallottam *Locustella luscinioides* berregését, láttam a *szén- és barátczinegét* (*Parus major és palustris*), az *erdei pintyökét* (*Fringilla coelebs*), a *kis örgébcset és tövisszuró gébcset* (*Lanius minor & collurio*) és a *barna kányát* (*Milvus migrans*), *tarka harkályt* (*Picus sp?*), *sárgarigót* (*Oriolus*).

A főerdész úr beszélté még, hogy kezelése alatt egy nagyfajta sas, (valószínűleg *chrysaëtus* vagy *albicilla*) továbbá a *ráró* (*Pandion haliaëtus*) is lett löve. Neki köszönhető, hogy a régi kolónia képviselői még el nem vadultak.

Czelszerűnek tartanám a szigeten fészek-odvak kihelyezését. Igen szép eredmény volna elérhető, mert verebet a szigeten nem láttam, s így nem szorítanak ki a hasznos odulakókat.

purpurea) im Rohrwalde des Ufers, ausserdem sah er in der Brutzeit und darüber ein Paar *Seidenreiher*, konnte aber das Nest nicht finden.

Da ich wusste, dass ehemals auch der *Würgfalk* (*Falco lanarius*) auf der Insel Brutvogel war, fragte ich den Oberförster, der mir zu Wissen gab, dass auch dieser die Insel verlassen habe. Er erzählte mir dann jene, auch in der Literatur irgendwo nicht ganz pünktlich verzeichnete Episode, dass sein verblichener Vater, der auch die Insel verwaltete, in den fünfziger Jahren einen Falken vom Neste schoss, auf dessen Fange ein Lederriemen mit unbekannter Inschrift angebracht war. Der Riemen wurde im Hofmuseum zu Wien entziffert und enthielt jene Kunde, dass der Falke durch vierzig Jahre dem Schah von Persien gedient hat und nun in Freiheit gesetzt wird.

Ausser den genannten Arten habe ich untenfolgende Vögel im Eilande unmittelbar beobachtet: *grauer und Zwergfliegenfänger* (*Muscicapa grisola et parva*), *Saat- und Nebelkrähe* (*Corvus frugilegus et cornix*), *Drosselrohrsänger* (*Acrocephalus arundinaceus*), *Sprosser* (*Luscinia philomela*), *Stock- und weissäugige Ente* (*Anas boschas et Fuligula nyroca*), *Lachmöve* (*Larus ridibundus* — brütet in der Nähe am Cikolauer Fischteich — hier nicht), *Fluss-Seeschwalbe* (*Sterna hirundo*), *Turmfalk* (*Cerchneis tinnunculus*), *Steinkauz* (*Glaucidium noctuus*), weiters hörte ich das Schwirren des *Heuschreckenrohrsängers* (*Locustella luscinioides*), sah *Kohl- und Sumpfmeisen* (*Parus major et palustris*), *Edelfinken* (*Fringilla coelebs*), *kleinen Würger* und *Dorndreher* (*Lanius minor et collurio*), sowie einen *schwarzbraunen Milan* (*Milvus migrans*), einen *Buntspecht* (*Picus sp?*) und *Pirole* (*Oriolus galbula*).

Der Herr Oberförster erwähnte noch, dass während seines Wirtschaftens ein grosser Adler (wahrscheinlich *chrysaëtus*, oder *albicilla*), weiters der *Fischadler* (*Pandion haliaëtus*) erlegt wurden. Ihm können wir es verdanken, dass die Vertreter der alten Vogelkolonie noch nicht gänzlich verschwunden sind.

Meiner Ansicht nach wären Nistkästen in der Insel von sehr grossem Vorteile. Ein schöner Erfolg könnte erzielt werden, weil ich auf der Insel keine Sperlinge sah, die die nützlichen Höhlenbrüter verdrängen könnten. *Muscicapa parva* fanden wir zum Beispiel

Muscicapa parvat például HUSZÁR DEZSŐ főbíró házi kertjében találtuk fészkelve.

A jövő évben ismét fel fogom keresni a pusztuló gémfalut, addig is hálával emlékszem vissza az ott élvezett vendégszeretetre, s a mocsárligeti florának vonzó és jellegzetes képére. Adja Isten, hogy az a keskeny Dunaág, mely a szigetet a falutól elválasztja, még soká ne iszapoldjék el, sajnos, erre egy-két évtized meghozhatja már a fövenyt s ha a sziget a szárazföldről kapcsolódik, akkor a régi gémfalu utolsó telepesei is el fognak tűnni, mint eltűnt Dinnyésről a szigetek fecskéje, a *Glareola*.

KENESEI KENESSEY LÁSZLÓ.

A közép sárszalonka újabb fészkelési helye Magyarországon. Kúnszentmiklós nagy-kiterjedésű vízgyűjtő területein 1910 tavaszán tartós volt a vízállás s ennek a körülménynek tulajdonítom, hogy ezidén jóval nagyobb számban fészkeltek nálunk a mocsári madarak, mint máskor. Igy június 9-én két közép sárszalonka-fészket is találtam, az egyikben még tojások voltak, a másikban pedig már fiókák. Ez a faj nálunk máskor ritka ebben az időszakban, úgy hogy nem tarthatom vidékünk rendes fészkelő madarának.

BAKY MIKLÓS.

Keselyük Nyiregyházán. Az 1909 év folyamán feltűnő sok keselyű fordult meg Nyiregyházán, melyekről a következőket sikerült megtudnom. Május 21-én hat darab jelent meg — vegyesen barát- és fakó keselyű — HIBIÁN FERENCZ tanyáján, melyek közül egy barát-keselyűt le is lőttek. Szept. 11-én CSENGERY KÁLMÁN tanyáján lőttek egy fakó keselyűt. Ennek a társát szept. 16-án lőtték le az egyik szomszédos tanyán. Az egyik példány a nyiregyházi főgymnázium gyűjteményébe került.

Ifj. SZOMJAS GUSZTÁV.

im Hausgarten des Oberstuhlrichters DESIDER HUSZÁR als Brutvogel.

Nächstes Jahr werde ich die dem Vergehen entgegensehende Reiherkolonie wieder besuchen, auch bisdahin gedenke ich dankbar der dort erlebten Gastfreundschaft und des anziehenden und typischen Gemäldes der Auwaldflora. Gott gebe es, dass die Insel und das Dorf trennende schmale Donauarm noch lange nicht verschlammmt wird, leider können schon 1—2 Jahrzehnte genügend Flusssand dazu herbeischleppen und wenn einmal die Insel dem Festlande angefügt wird, werden die letzten Kolonisten des Reiherstaats verschwinden, wie die *Brachschwalbe* (*Glareola pratincola*) von Dinnyés am Velencezer See verschwunden ist.

LADISLAUS KENESSEY VON KENESE.

Ein neuer Brutplatz der Moorschnepfe in Ungarn. Auf den ausgedehnten Wassersammelplätzen von Kúnszentmiklós war im Frühjahr 1910 ständig Wasser vorhanden und glaube ich es diesem Umstande zuschreiben zu müssen, dass heuer viel mehr Sumpfvögel bei uns brüteten als in anderen Jahren. So fand ich am 9. Juni zwei *Moorschnepfen*-Nester, von welchen das eine noch Eier, das andere schon Junge enthielt. Diese Art war sonst selten bei uns zu dieser Zeit, so dass ich selbe nicht für ständigen Brutvogel unserer Gegend halten kann.

NIKOLAUS V. BAKY.

Geier in Nyiregyháza. Im Laufe des Jahres 1909 wurden auffallend viele Geier in Nyiregyháza angetroffen, von welchen ich folgende Daten eruieren konnte: Am 21. Mai erschienen auf dem Meierhofe des FRANZ HIBIÁN sechs Stück — *Mönch-* und *Gänse-Geier*, — von welchen ein *Mönchgeier* erlegt wurde. Am 11. September wurde auf dem Meierhofe des KOLOMAN V. CSENGERY ein *Gänsegeier* erlegt. Das Paar dieses Exemplars wurde am 16. September auf einem benachbarten Meierhofe geschossen. Ein Exemplar gelangte in die Sammlung des Obergymnasiums zu Nyiregyháza.

GUSTAV V. SZOMJAS JUN

Parra jacana L. Magyarországon. 1910 április 10-ike körül egy idegen madarat fogtak Hosszúpályin, melyben a *Parra jacana L.* fajra ismertem, mely alkalmasint állatkertből vagy kereskedésből szökött meg.

BERNÁTH ISTVÁN.

A pásztormadár megjelenése 1910-ben. Június 14-én láttam az első példányt Tárnon s ebben az időben még többen is észleltek 1—2 darabot. Azonnal átsiettem a szomszédos Sós-kút községbe s megnéztem a mult évi fészkelő tanyájukat, de pásztormadarakat nem találtam. Szorgos utánajárássom daczára se tudtam nagyobb csapat megjelenéséről hírt kapni s ezért azt hiszem, hogy az a néhány példány, a melyet az idén észleltünk, inkább kémlelő volt. Vidékünkön az idén nem volt cseresznyetermés, szeder is kevés volt s talán ezért maradt el a főcsapat.

RADEZKY DEZSŐ.

Érdekesnek tartjuk megemliteni, hogy az idén sehol se láttak Magyarországon *pásztormadarat*, éppen csak a mult évi fészkelőtanya közelében. Valóban csodálatos, hogy az átvonuló területeken sehol se került szem elé. Itt említjük meg, hogy 1909 nyarán is volt néhány pásztormadár a Hortobágyon, de nem fészkeltek.

KIR. M. O. K.

A keresztcsőrűek vándorlásáról. Erre nézve az idén is kaptunk néhány adatot. KENESSEY LÁSZLÓ Pettendről (Fejér m.) azt jelenti 1910 jan. 22-ről kelt levelében, hogy 1909 július óta állandóan ott tartózkodnak egy fenyves területen, párokra oszoltak és valószínűleg fészkelni fognak. LEICHT JÓZSEF Saczán (Abauj-T. m.) figyelt meg néhány példányt 1910 február havában. RADEZKY DEZSŐ Zentán (Bács-bodrog m.) talált egy példányt 1910 július 22-én. Egy gyümölcsösben tartózkodott, a hol az almákat bontogatta, valószínűleg a mag kedvéért. LINTIA DÉNES 1910 aug. 28-án kb. 25—30 darabból álló csapatot figyelt meg Temesgyarmatán; itt a kender magvait sze-

Parra jacana L. in Ungarn. Am 10. April 1910 wurde in Hosszúpályi ein fremder Vogel gefunden, welcher sich als *Parra jacana L.* erwies; derselbe entfloh wahrscheinlich einem Tiergarten oder einer Tierhandlung.

STEFAN BERNÁTH.

Das Erscheinen des Rosenstares im Jahre 1910. Am 14. Juni beobachtete ich das erste Exemplar in Tárnok, und wurden zu dieser Zeit auch von anderen ein-zwei Exemplare gesehen. Sofort begab ich mich in die benachbarte Gemeinde Sós-kút, zur vorjährigen Brutstätte, doch waren dort keine Rosenstare zu finden. Trotz eifrigster Nachforschung konnte ich über grössere Flügel keine Nachricht erhalten, weshalb ich der Ansicht bin, dass die wenigen Exemplare, welche heuer beobachtet wurden, mehr nur Kundschafter waren. In unserer Gegend war heuer keine Kirschenerte, Maulbeeren gab es ebenfalls nur wenige, und dürfte die Hauptmasse deshalb ausgeblieben sein.

DESIDERIUS V. RADEZKY.

Es ist eine interessante Erscheinung, dass man heuer den *Rosenstar* nirgends beobachtete, gerade nur in der Nähe der vorjährigen Brutstelle. Es erscheint wirklich wunderbar, dass sie auf dem Durchzugsgebiete nirgends vor Augen kamen.

Hier mag erwähnt werden, dass im Sommer 1909 auch auf dem Hortobágy einige Rosenstare erschienen waren, doch brüteten sie daselbst nicht.

KÜNIGL. U. O. C.

Von der Wanderung der Kreuzschnäbel. Diesbezüglich erhielten wir auch heuer einige Daten. LADISLAUS V. KENESSEY schreibt aus Pettend (Kom. Fejér) vom 22. Jänner 1910, dass sie sich seit Juli 1909 dort ständig in einem Nadelgehölze aufhalten, sich in Paare verteilen und wahrscheinlich nisten werden. JOSEF LEICHT beobachtete einige Exemplare im Feber 1910 bei Sacza (Kom. Abauj-T.). DESIDERIUS V. RADEZKY fand ein Exemplar am 22. Juli 1910 in Zenta (Kom. Bács-B.). Dasselbe hielt sich in einem Obstgarten auf, wo es die Äpfel anhackte, wahrscheinlich der Kerne wegen. DIONYSIUS LINTIA beobachtete am 28. August 1910 einen Flug von 25—30

degették. SCHENK JAKAB intézeti adjunktus 1910 szept. 3-án Rendes mellett (Zala m.) észlelt egy magános példányt.

KIR. M. O. K.

Helyreigazítás. MIDDENDORFF ERNŐ úr az Aquila I. p. 131—136. és Aquila III. p. 136—138. közölt adatainak az azóta gyűjtött adatokkal való összehasonlítása közben észrevette, hogy hibás az Aquila III. p. 138. a *sárga rigó*-ra vonatkozó új formula, a mely a következő:

„L. (F.) = Apr. 24. — 1893.

Lk. (Sp.) = Apr. 28. — 1871.

J. (Sch.) = 35.

K. (M.) = Mai. 11.“

Szíves figyelmeztetésére ide iktatjuk a következő, helyesbített formulát:

L. (F.) = Apr. 24. — 1893.

Lk. (Sp.) = *Mai.* 28. — 1871.

J. (Sch.) = 35.

K. (M.) = Mai. 11.

A réti fülesbagoly megérkezési módja.
1909 okt. 17-én a Zimonyyal szemben elterülő aldunai árterületen alkalmam volt megfigyelni, miként érkeznek meg az őszkor hozánk vonuló réti baglyok. Délután 4 óra tájban egy nagy kiterjedésű tó fölött óriási magasságból kányamódra keringve szállingóztak alá, nem együtt, hanem elszórva; lejjebb és feljebb közelebb és távolabb mindenütt réti baglyok keringöztek. A nagy magasságban levőket először *bakcsók*-nak néztem, különösen pedig azért, mert ezek hangjához hasonló rekedt vakkantást hallattak. Lassan, mintegy játszadozva egymással, ereszkedtek alá külön-külön a rét embermagasságú Euphorbia-bozótjára; fákra nem szálltak.

Vagy 6—8 darab egész délután a tó vize fölött keringözött s megkergettek minden arra menő madarat, rekedt nyávogó kiáltásokkal csapkodtak a *Circus*-okra és *szürke gémek*-re, mely utóbbiak ijedt kiáltásokkal tértek ki előlük. Ez a játék egész sötét éjjelig tartott.

Dr. NAGY JENŐ.

Stück in Temesgyarmata; hier frassen sie den Hanfsamen. Adjunkt JAKOB SCHENK beobachtete ein einsames Exemplar am 3. September 1910 in Rendes (Kom. Zala).

KÖNIGL. U. O. C.

Berichtigung. Herr ERNST v. MIDDENDORFF machte bei Vergleichung seiner in Aquila I. p. 131—136 und Aquila III. p. 136—138 veröffentlichten Daten mit den neueren Beobachtungen die Wahrnehmung, dass die auf den *Pirol* bezügliche neue Formel in Aquila III. p. 138 einen Fehler enthält; diese neue Formel heisst an der angegebenen Stelle:

„L. (F.) — Apr. 24. — 1893.

Lk. (Sp.) — Apr. 28. — 1871.

J. (Sch.) = 35.

K. (M.) = Mai 11.“

Behufs Berichtigung geben wir folgende korrigierte Formel:

L. (F.) — Apr. 24. — 1893.

Lk. (Sp.) — *Mai* 28. — 1871.

J. (Sch.) = 35.

K. (M.) = Mai 11.

Die Ankunftsweise der Sumpfohreule.
Am 17. Oktober 1909 hatte ich im Inundationsgebiete an der unteren Donau, welches Zimony gegenüber liegt, Gelegenheit zu beobachten, wie die im Herbst bei uns erscheinenden *Sumpfohreulen* ankommen. Gegen 4 Uhr nachmittag liessen sie sich über einem grossen Teiche aus ungeheurer Höhe nach Milanweise kreisend herab, nicht zusammen, sondern einzelweise; tiefer und höher, näher und ferner kreisten überall Eulen. Die in grosser Höhe befindlichen sprach ich zuerst für *Nachtreiher* an, besonders deshalb, weil sie einen dieser Art ähnliches heiseres Quacken hören liessen. Langsam, fast miteinander spielend liessen sie sich in das manns hohe Euphorbiendickicht des Riedes herab; aufbäumen sah ich keine.

An die 6—8 Stücke kreisten den ganzen Nachmittag über dem Teiche und verfolgten jeden Vogel, der des Weges kam; mit heiserem Miaugeschrei schlugen sie nach den *Circus*arten und *Graureihern*, welche letztere ihnen mit erschrockenem Geschreie auswichen. Dieses Spiel dauerte bis spät in die dunkle Nacht.

Dr. EUGEN NAGY.

Vonuló füstifecske a tengeren. 1909 április 8-án, mikor hajónk Kréta szigetének látkörét elhagyta egy *füstifecskepár* szállott a hajóra és állandóan letelepedett ott. Táplálékukat a legyek szolgáltatták. Másnap érkezünk Alexandriába; odáig velünk jöttek, de azt hiszem, hogy nagyon csalódtak, mert ők valószínűleg északra akartak volna menni és az ingyenes utazás ily módon rosszul ütött ki.

LÉSZAI FERENCZ.

Tömeges éjjeli fürjvonulás. 1910 szept. 8-án $\frac{3}{4}$ 9 és $\frac{1}{2}$ 10 között Győr fölött nagyszámú *fürj* vonult át. A jelzett időben rengeteg *fürjet* fogtak a városban, melyek bizonyára a táviró- és távbeszélőhuzalokon sérültek meg. Egy-egy udvarban 2—3 darabot is fogtak. A madarak a város villanynyal világított része fölött keringtek, a többi, villanynyal nem világított városrészek fölött csak egyszerűen átvonultak.

Ugyancsak szept. hó 10-én éjjel 11 órakor a város fölött újból nagyszámú *fürj* vonult át, ezúttal azonban magasabban, úgy hogy egy se hullott le közülök.

HEGYMEGHY DEZSÓ.

Ornithophaenologiai adatok Latrunból. VIKTOR F. M. atya 1909-ben a következő említésreméltó adatokat küldte hozzánk régebbi megfigyeléseinek kiegészítésére (Aquila XIV. p. 238. etc.).

Jan. 11. *Sárga billegények* újra itt vannak; láttam ezenkívül *rigókat*, *seregélyt* és néhány *fecskest*.

Jan. 18. A *sárga billegények* és *rigók* újra eltűntek.

Febr. 19. A teelő madarak mind elvonultak.

Márcz. 13. Sok *füstifecske* és *házi fecske* érkezett.

Márcz. 14. Sok *gólya* vonul. Márcz. 23. szintén.

Márcz. 21. Sok *fürj* van.

Apr. 1. Megjötték a *gyurgyalagok*, eddig még sohase érkeztek ily korán.

Apr. 28. Egy pár *sárga rigó* érkezett.

KIR. M. O. K.

Ziehende Rauchschnalben auf dem Meere. Am 8. April 1909, als von unserem Schiffe aus die Umrisse der Insel Kreta verschwanden, flog ein *Rauchschnalbenpar* auf unser Schiff und richtete sich dort ständig ein. Ihre Nahrung bildeten Fliegen. Am folgenden Tage erreichten wir Alexandria; bis hierher kamen sie mit uns, doch glaube ich, dass sie sehr enttäuscht waren, weil sie wahrscheinlich nach Norden ziehen wollten und fiel auf diese Weise die Gratisfahrt schlecht aus.

FRANZ LÉSZAI.

Massenhafter nächtlicher Zug von Wachteln. Am 8. September 1910 zogen von $\frac{3}{4}$ 9 bis $\frac{1}{2}$ 10 Uhr abends Massen von *Wachteln* über die Stadt Győr hinweg. Zu der angegebenen Zeit wurden sehr viele Wachteln in der Stadt gefangen, welche sich jedenfalls an den Telephon- und Telegraphendrähten verletzten. In manchen Höfen wurden zwei-drei Exemplare gefangen. Die Vögel kreisten über dem mit Elektrizität beleuchteten Teile der Stadt; über die nicht mit Elektrizität beleuchteten Teile zogen sie nur einfach hinweg.

Ebenfalls am 10. September zogen nachts um 11 Uhr wieder viele Wachteln über die Stadt, diesmal jedoch höher, so dass kein einziges Exemplar herunterfiel.

DESIDERIUS V. HEGYMEGHY.

Ornithophaenologische Daten aus Latrun. P. F. M. VIKTOR übersandte uns vom Jahre 1909 folgende erwähnenswerte Beobachtungen als Ergänzung seiner früher publizierten Daten (Aquila XVI. p. 283 etc.).

11. Jänner. *Gelbe Bachstelzen* sind wieder hier; ausser diesen beobachtete ich *Drosseln*, *Stare* und einige *Schnalben*.

18. Jänner. *Gelbe Bachstelzen* und *Drosseln* sind verschwunden.

19. Feber. Die Wintergäste sind sämtlich weggezogen.

13. März. Viele *Rauch-* und *Hausschnalben* sind angekommen.

14. März. Viele *Störche* ziehen; am 23. März ebenfalls.

21. März. Viele *Wachteln* ziehen.

1. April. Die *Bienenfresser* sind angekommen; noch nie erschienen sie so früh.

28. April. Ein Paar des *Pirols* erschienen.

KÖNIGL. U. O. C.

Néhány vonulási adat az Elbe völgyéből Bodenbach mellett. Megfigyelő: MICHEL GYULA.

Az évek folyamán állandóan jegyezgettem madaraink érkezési idejét, úgy hogy módomban van néhány meglehetősen teljes megfigyelési sorozatot közölni.

A megfigyelő állomás Bodenbach 125 méternyire fekszik a tenger színe fölött, ott, a hol az Elbe folyó kilép Csehországból a 270 méter magas Schäferwand lábánál, közvetlenül az Elbe mellett. Itt kezdődik az Elbe-áttörés; a völgy mindinkább összeszűkül és tovább észak felé 400 méternél magasabb homokkőfalak szegélyezik azt. Bodenbachtól egy órányira délre kiszélesedik az Elbe völgye, azután ismét szébb érnek a cseh középhegység hegyei és összeszűkítik a vadregényes völgyet.

Az Elbe völgye igen termékeny; a völgy alját gyümölcsfákkal beültetett mezők és rétek borítják, a hegyoldalakat az erdő foglalja el, délfelé pedig szőlőhegyek is találhatók.

20 éves itt tartózkodásom folyamán 6 évig a város belsejében laktam, a többi időben pedig az úgynevezett Rotbergen, melyet mindkét oldal felől erdő övez.

Larus ridibundus L.

A dankasirály rendszeren kevés számban fordul elő az Elbe mellett. Néhány, a folyam szabályozások következtében belvizzé vált mocsárban fészkel is. A Niedergrund mellett sziklafalakban fészkelő *vándorsolymok* előszeretettel ragadozzák el a dankasirályokat. Egyébként kevés az ellenségük.

Az 1890—96. évek folyamán az Elbe-től távol laktam s ezért nem tudtam az első érkezést pontosan megfigyelni. 1897 óta ismét az Elbe közelében lakom s ezért pontosan megállapíthatom az első érkezést.

Einige Zugsbeobachtungen aus dem Elbtale bei Bodenbach. Beobachter: JULIUS MICHEL.

Im Laufe der Jahre habe ich mir viele Notizen über die Ankunftszeiten unserer einheimischen Vögel gemacht, von welchen ich hier einige ziemlich vollständige Beobachtungsreihen anführe.

Der Beobachtungsort Bodenbach liegt in 125 Meter Seehöhe fast am Austritte der Elbe aus Böhmen am Fusse der 270 m hohen Schäferwand, zum Teil unmittelbar an der Elbe. Hier beginnt der Elbdurchbruch; das Tal verengt sich immer mehr und wird weiter nördlich von über 400 m hohen Sandsteinwänden eingeschlossen. Südlich von Bodenbach erweitert sich das Elbtal auf ungefähr eine Stunde Entfernung, dann treten die Berge des böhmischen Mittelgebirges wieder näher an den Fluss und verengen das romantische Tal.

Das Elbtal ist sehr fruchtbar; Felder und Wiesen mit vielen Obstbäumen bestanden, bedecken die Talsohle, an den seitlichen Hängen herrscht Wald vor, weiter gegen Süden treten Weinberge auf.

Während meiner 20jährigen Anwesenheit wohnte ich 6 Jahre in dem Hauptteile der Stadt, die andere Zeit am sogenannten Rotberge, der auf beiden Seiten von Wald begrenzt wird.

Larus ridibundus L.

Die Lachmöve kommt regelmässig in geringerer Menge an der Elbe vor. An den wenigen, durch die Regulierung abgeschnittenen sumpfigen Stellen nistet sie. Die bei Niedergrund in den Felswänden horstenden *Wanderfalken* schlagen mit Vorliebe Lachmöven. Sonst haben sie wenig unter Nachstellungen zu leiden.

Während der Jahre 1890—96 wohnte ich von der Elbe entfernt in der Stadt, weshalb ich die erste Ankunft nicht regelmässig beobachten konnte. Seit 1897 wohne ich aber in der Nähe der Elbe, kann also das Eintreffen der Vögel genau feststellen.

Mart. 23. 1890
 „ 16. 1893
 „ 21. 1894
 „ 15. 1898
 „ 14. 1899

Mart. 7. 1900
 „ 23. 1901
 „ 20. 1902
 „ 15. 1903
 „ 16. 1904
 „ 11. 1905

Mart. 14. 1906
 „ 21. 1907
 „ 9. 1908
 Apr. 1. 1909
 Mart. 11. 1910

Ciconia ciconia (L.).

A fehér gólya a mi vidékünkön igen rendszertelen átvonuló, úgy hogy idevágó megfigyeléseim csak alkalmi adatok, nem pedig a megszállásra vonatkozó első érkezési adatok.

1895 Apr. 14. Több példány Strausnitz mellett.

1896 Mart. 23. Csapat Strausnitz mellett, mely Apr. 1-ig maradt.

1896 Apr. 14. megint néhány.

1897 Apr. 12. Strausnitz mellett 12 drb.

1898 Apr. 23. 4 drb → K. }
" 29. 13 " } Bodenbach.
Mai. 6. 3 " }

1900 Mart. 26. 1 drb }
Apr. 17. 4 " } Bodenbach.

1901 Apr. 15. 10 drb }
" 17. 33 " } Bodenbach.
" 18. 20 " }

Mai. 13. 40 drb B.-Kamnitz.

" 22. 30 " → É. Bodenbach.

" 30. 6 " Bodenbach.

1902 Mart. 24. 2 drb }
Apr. 7. 38 " → Ny. } Bodenbach.
" 16. 23 " → K. }

1903 Mart. 20. 16 drb Bodenbach.

Apr. 11. B.-Kamnitz, sok → É.

" 13. 4 drb → Ny. Bodenbach.

1904 Apr. 21. néhány Bodenbach mellett.

1904 Apr. 22—24. Több példány Bodenbach mellett.

1904 Apr. 25. 7 darab Böhmisches-Leipa mellett.

1906 Apr. 29. 2 drb → K. Bodenbach.

1910 Apr. 9. 1 drb }
" 10. 18 " → Ny. } Bodenbach.

Muscicapa parva, BECHST.

A kis légykapó csekély számban fészkel az Elbe közelében levő bükkös és vegyes erdők egyes pontjain. 1890 óta (kisebb hullámzásoktól eltekintve) meglehetősen állandó maradt a létszám, úgy hogy se az állomány növekedéséről, se fogyatkozásáról se lehet szó. Az adatok a Bodenbach közelében levő fészkelési területre való megérkezést jelentik.

Ciconia ciconia (L.).

Der weisse Storch ist in unserer Gegend sehr unregelmässiger Durchzügler, so dass meine diesbezüglichen Beobachtungen nur gelegentliche Zugdaten, jedoch keine auf Besiedelung bezügliche erste Ankunftszeiten sind.

1895 14. April, mehrere bei Strausnitz.

1896. 23. März, Schar bei Strausnitz, blieb bis 1. April.

1896. 14. April, wieder einige.

1897. 12. April, 12 St. bei Strausnitz.

1898. 23. April, 4 → O. }
29. " 13 St. } Bodenbach.
6. Mai, 3 " }

1900. 26. März, 1 St. }
17. April, 4 " } Bodenbach.

1901. 15. April, 10 St. }
17. " 33 " } Bodenbach.
18. " 20 " }

13. Mai, 40 St. B.-Kamnitz.

22. " 30 St. → N. Bodenbach.

30. " 6 St. Bodenbach.

1902. 24. März, 2 St. }
7. April, 38 St. → W. } Bodenbach.
16. " 23 St. → O. }

1903. 20. März, 16 St. Bodenbach.

11. April, B.-Kamnitz viele → N.

13. " 4 St. → W. Bodenbach.

1904. 21. April, einige bei Bodenbach.

22—24. April, mehrere bei Bodenbach.

25. April, 7 St. bei Böhmisches-Leipa.

1906. 29. April 2 St. → O. Bodenbach.

1910. 9. April 1 St., 10. April 18. St. → W. Bodenbach.

Muscicapa parva, BECHST.

Der Zwergfliegenfänger bewohnt an einigen Orten in geringer Zahl die Buchenwälder und gemischten Bestände in der Nähe der Elbe. Seit dem Jahre 1890 ist die Zahl (mit geringen Schwankungen) ziemlich konstant geblieben, so dass also weder von Zunahme noch von Abnahme gesprochen werden kann. Die Ankunftsdaten gelten für das Brutgebiet in der Nähe von Bodenbach.

Mai. 10. 1891
 „ 9. 1892
 „ 12. 1893
 „ 9. 1894
 „ 15. 1895
 „ 10. 1896

Mai. 18. 1897
 „ 8. 1900
 „ 7. 1901
 „ 13. 1902
 „ 7. 1903
 „ 8. 1904

Mai. 14. 1905
 „ 8. 1906
 „ 6. 1907
 „ 8. 1908
 „ 11. 1909
 „ 12. 1910

Hypolais hypolais, (L.).

A geze, melynek népies neve itt „nyelv-mester“, nálunk mindenütt gyakori madár, mely a kertekben és az Elbe-völgy fiatal lomb-erdeiben fészkel.

Az érkezési adatok a lakásom tőszomszédságában letelepült fészkelő madarakra vonatkoznak.

Hypolais hypolais, (L.).

Der Gartensänger, hier „Sprachmeister“ genannt, ist ein allgemein verbreiteter, aber nicht häufiger Bewohner der Gärten und niederen Laubwäldungen im Elbtale.

Die Ankunftsdaten gelten für Brutvögel in der unmittelbaren Nähe meiner Wohnung.

Mai. 2. 1890
 „ 5. 1892
 „ 6. 1893
 „ 11. 1894
 „ 8. 1895
 „ 12. 1897

Mai. 5. 1898
 „ 11. 1899
 „ 8. 1900
 „ 12. 1901
 „ 14. 1902
 „ 7. 1903
 „ 7. 1904

Mai. 9. 1905
 „ 9. 1906
 „ 9. 1907
 „ 11. 1908
 „ 12. 1909
 „ 16. 1910

Sylvia simplex (LATH.).

A kerti poszáta nem éppen gyakori fészkelő a kertekben és az Elbe vegyes erdő-részeiben.

Az adatok a fészkelők első érkezését jelölik:

Sylvia simplex (LATH.).

Die Gartengrasmücke ist ein nicht zu häufiger Brutvogel in Gärten und gemischten Wäldern an der Elbe.

Die Daten beziehen sich auf die Ankunft der Brutvögel.

Mai. 10. 1892
 „ 11. 1894
 „ 10. 1895
 „ 7. 1897
 „ 6. 1898
 „ 12. 1899

Mai. 7. 1900
 „ 11. 1901
 „ 15. 1902
 „ 6. 1903
 „ 7. 1904
 „ 6. 1905

Mai. 5. 1906
 „ 5. 1907
 „ 13. 1908
 „ 10. 1909
 „ 20. 1910

Sylvia curruca (L.).

A kis poszáta leggyakoribb poszátafajunk, mely kertekben és bokrokban üti fel tanyáját.

Az adatok a kertemben fészkelők első érkezését jelölik.

Sylvia curruca (L.).

Die Zaungrasmücke ist wohl die häufigste unter den einheimischen Grasmücken und bewohnt die Gärten und Gebüsch.

Die Daten gelten für Brutvögel meines Gartens.

Apr. 24. 1891
 „ 23. 1892
 „ 25. 1893
 „ 24. 1894
 „ 18. 1895
 „ 30. 1896

Apr. 23. 1897
 „ 27. 1898
 „ 26. 1899
 „ 22. 1900
 „ 26. 1901
 „ 20. 1902
 „ 29. 1903

Apr. 20. 1904
 Mai. 6. 1905
 „ 5. 1907
 Apr. 25. 1908
 „ 21. 1909
 Mai. 17. 1910

Az 1909. évi madárvonulás Hollandiában.
Közli DR. EKAMA H. IV. közlemény.¹

Der Vogelzug in Holland im Jahre 1909.
Zusammenstellung von DR. H. EKAMA. IV.
Bericht.¹

Cuculus canorus L.

Első megszólalás: — Erster Ruf:

Ouddorp	Mart. 24.	Oegstgeest	Apr. 23.	Leerdam	Mai. 4.
's Heerarendskerke	Apr. 17.	Zomeren	" 24.	Heemskerk	" 7.
Westerschouwen	" 17.	Mijnsheerenland	" 24.	Keukenbosch bij Lisse	" 8.
Zundert	" 18.	Nieuwerkerka/d IJssel	" 24.	Lekkerkerk	" 8.
Deil	" 19.	Nyega	" 25.	Hoogkarspel	" 8.
Dreischor	" 19.	Nieuwersluis	" 25.	Hollum	" 9.
Zevenbergen	" 21.	Krimpen a/d Lek	" 27.	Oudenbosch	" 18.
Ameide	" 21.	Hekendorp	" 29.	Eiland van Dordrecht	" 18.
Borculo	" 22.	de Bilt	Mai. 3.	Rotterdam	" 28.

Utolsó megszólalás: — Letzter Ruf:

Borculo	Jul. 14.	Hollum	Jul. 14.	Ameide	Jul. 25.
		Nieuwerk. a/d IJssel	" 25.		

Utoljára látták: — Den letzten gesehen:

Hillegersberg Aug. 25.

Hirundo rustica L.

Első megjelenés: — Die erste gesehen:

Westmaas	Apr. 4.	Breukelen	Apr. 8.	Finsterwolde	Apr. 14.
de Bilt	" 5.	Lekkerkerk	" 8.	Houten	" 16.
Geldermalsem	" 6.	Zomeren	" 8.	Gastel	" 16.
's Heerarendskerke	" 7.	Utrecht	" 9.	Middelharnis	" 16.
Leiden	" 7.	Leusden	" 9.	Delfs haven	" 16.
Sommelsdijk	" 7.	Goes	" 9.	Baarn	" 16.
Borculo	" 7.	Loenen a/d Vecht	" 9.	Oegstgeest	" 16.
Nieuwersluis	" 7.	Hoogkarspel	" 9.	Doerum	" 17.
de Treek bij Amers- foort	" 8.	Oudenbosch	" 10.	Zegwaard	" 17.
Gameren	" 8.	Nieuwerkerka/d IJssel	" 10.	Dreischor	" 17.
Schaesberg	" 8.	Ochten	" 10.	Teuge	" 18.
Ameide	" 8.	Zevenbergen	" 11.	Hollum	" 18.
Rosenburg	" 8.	Drachten	" 12.	Heemskerk	" 18.
Tiel	" 8.	Hekendorp	" 12.	Kampen	" 18.
Eiland van Dordrecht	" 8.	Deil	" 13.	Weesperkarspel	" 21.
		Leerdam	" 13.		

Az utolsókat látták: — Die letzten wurden gesehen:

Hekendorp	Sept. 15.	Lekkerkerk	Oct. 5.	Nieuwerkerk a/d IJssel	Oct. 15.
Zomeren	" 22.	Ameide	" 6.	Hollum	" 15.
Sommelsdijk	" 22.	Borculo	" 7.	Tiel	" 28.
de Bilt	" 23.	Dreischor	" 7.	Loenen a/d Vecht	Nov. 13.
		Hoogkarspel	" 9.		

¹ Az előzőket lásd Aquila IX. p. 193; Aquila XII. p. 294; Aquila XVI. p. 230.

¹ Die früheren sind in Aquila IX. p. 193, XII. p. 294, XVI. p. 230 enthalten.

Luscinia luscinia (L.)

Első megszólalás: — Die erste wurde gehört:

Rotterdam	Mart. 8.	Zegenwarp	Apr. 18.	Vogelenzang	Apr. 19.
Esserberg	" 21.	Sassenheim	" 18.	Utrecht	" 22.
Zomeren	Apr. 16.	Oegstgeest	" 19.	Borculo	" 22.
Zundert	" 17.	Oudenbosch	" 19.	Ureterp	" 25.

Corvus cornix L.

Az utolsókat látták: — Die letzten wurden gesehen:

Houten	Mart. 14.	Lekkerkerk	Apr. 5.	Zomeren	Apr. 10.
Nieuwerkerk	" 27.	Tusschen Woerden		Zevenbergen	" 12.
Gameren	" 29.	en Waarder	" 6.	Loenen a/d Vecht	" 12.
Hollum	" 30.	de Bilt	" 6.	Nieuwersluis	" 13.
Hekendorp	" 30.	Nootdorp	" 7.	Rotterdam	" 14.
Geldermalsem	" 31.	Tiel	" 8.	Borculo	" 15.
Utrecht	Apr. 2.	Deil	" 9.	Hoek van Holland	" 18.
Ameide	" 4.	Oudenbosch	" 10.	Woestduin	" 18.
Westmaas	" 4.	Eiland van Dordrecht	" 10.	Drachten	" 22.
Hoogkarspel	" 4.	Oegstgeest	" 10.		

Az első megérkeztek: — Die ersten wurden gesehen:

Heemstede	Sept. 29.	Borculo	Oct. 19.	Rotterdam	Oct. 26.
Dreischor	Oct. 9.	Breukelen	" 20.	Maartensdijk	" 31.
Eiland van Dordrecht	" 10.	Nieuwerk. a/d IJssel	" 22.	Houten	" 31.
Hollum	" 12.	Leerdam	" 24.	Zomeren	Nov. 2.
Hekendorp	" 15.	Lekkerkerk	" 24.	Deil	" 4.
Tiel	" 18.	Ameide	" 25.		

Ciconia ciconia L.

Az első megérkeztek: — Die ersten angekommen:

Oudenbosch	Jan. 13.	Kasteel Maurick bij		Loenen a/d Vecht	Mart. 20.
Rhoon ¹	Febr. 9.	Vught ¹	Mart. 10.	Culemborg	" 20.
Bleiswijk ¹	" 12.	Huize Weltevreden		Landgoed Zegenwerp	
Wageningen	" 15.	Geldermalsem ¹	" 11.	bij St. Michielgestel ¹	" 20.
Waalwijk	" 20.	Houten	" 12.	Heemskerk	" 21.
Lekkerkerk	" 24.	Westmaas ¹	" 12.	Hoogland ¹	" 21.
Huize Ravenstein		Hillegersberg ¹	" 14.	Manpad bij Heemstede	" 23.
bij Geldermalsem ¹	" 26.	Hendrik Ido Ambacht ¹	" 15.	Nieuwerk. a/d IJssel	" 27.
Zevenbergen	" 26.	Zomeren	" 15.	Nieuwersluis	" 31.
Eiland van Dordrecht		Zegwaard	" 16.	Borculo	Apr. 1.
Leerdam ¹	" 4.	Mijnsheerenland ¹	" 16.	Borculo ¹	" 18.
Gorkum	" 6.	Huize Kinderdijk bij		Drachten	" 3.
Sliedrecht ¹	" 6.	Alblasserdam ¹	" 16.	Nijkerk	" 3.
Montfoort ¹	" 7.	Zalt-Bommel ¹	" 17.	Utrecht	" 3.
Rotterdam, Melkkop ¹	" 7.	bij Woerden	" 19.	Koudum	" 5.
Heineoord	" 8.	Ameide ¹	" 19.	Wijdenes ¹	" 8.
Hekendorp ¹	" 8.	Tiel	" 19.	Gameren	" 10.
Baarn	" 9.	Hoogkarspel ¹	" 19.	Hindeloopen	" 14.
				Oegstgeest	" 21.

¹ Régi fészke érkezt. — Ankunft an das alte Nest.

Elvonult: — Weggezogen:

Hekendorp	Aug. 16.	Leerdam	Aug. 27.	Lekkerkerk	Aug. 28.
Ameide	" 23.	Nieuwerkerk a/d	" 27.	Hoogkarspel	" 28.
Borculo	" 27.	IJsel	" 27.	Rotterdam	" 31.

Vanellus vanellus (L.).

Az elsők megérkeztek: — Die ersten angekommen:

'tMeer bij Heerenveer	Febr. 2.	Hekendorp	Mart. 6.	Nieuwerkerk a/d IJsel	Mart. 10.
Wolfertsdijk	Febr. 11.	Bij Leiden	" 7.	Hoogkarspel	Mart. 12.
Meppel	" 15.	Mijnsheerenland	" 7.	Houten	" 14.
Eiland van Dordrecht	" 19.	Buurmalsem	" 7.	Deil	" 16.
Hollum	" 20.	Oestgeest	" 7.	Ameide	" 17.
Hellevoetsluis	Mart. 2.	Borculo	" 7.	Stavenisse	" 18.
Drachten	" 3.	Maarssen	" 7.	Gouda	" 18.
Lekkerkerk	" 3.	Gameren	" 9.	Heerenveen	" 19.
Westmaas	" 5.	Breukelen	" 10.	Hindeloopen	" 19.

Madárvonulási adatok Jaroslawból. Megfigyelő PASCSENKO SZERGEJ. Megfigyelési év 1910.

Vogelzugsdaten aus Jaroslaw. Beobachter SERGEJ PASCHTSCHENKO. Beobachtungsjahr 1910.

Mart. 13. <i>Corvus frugilegus</i> .	Apr. 13. <i>Phylloscopus acrodula</i> .	Apr. 29. <i>Cuculus canorus</i> .
" 18. <i>Sturnus vulgaris</i> .	" 14. <i>Grus grus</i> .	Mai. 1. <i>Hirundo rustica</i> .
" 18. <i>Fringilla coelebs</i> .	" 14. <i>Scolopax rusticola</i> .	" 7. <i>Luscinia philomela</i> .
" 19. <i>Alauda arvensis</i> .	" 17. <i>Ruticilla phoenicea</i> .	" 11. <i>Sylvia atricapilla</i> .
Apr. 2. <i>Cygnus cygnus</i> .	" 19. <i>Phylloscopus trochilus</i> .	" 12. <i>Oriolus oriolus</i> .
" 2. <i>Motacilla alba</i> .	" 21. <i>Cyanecula svecica</i> .	" 14. <i>Pinicola erythrionus</i> .
" 4. <i>Vanellus vanellus</i> .	" 23. <i>Muscicapa atricapilla</i> .	" 17. <i>Acrocephalus dumetorum</i> .
" 8. <i>Larus ridibundus</i> .		" 25. <i>Micropus apus</i> .
" 10. <i>Turdus musicus</i> .		

Madárvonulási adatok 1909 tavaszáról.

Az alább következő madárvonulási adatok elkésve érkeztek hozzánk, a miért a rendes évi jelentésből kimaradtak. Hogy e körülmény folytán a megfigyelési sorozatok folytonossága meg ne szakadjon, közöljük az illető megfigyeléseket.

SCHUCH VIKTOR megfigyelései *Dunai* pusztán, bellyei uradalom.

Vogelzugsdaten vom Frühjahr 1909. Die unten folgenden Beobachtungen gelangten verspätet an das Institut, so dass sie nicht mehr in den Jahresbericht aufgenommen werden konnten. Damit infolge dieses Umstandes die Kontinuität der Beobachtungsserien keinen Abbruch erleide, veröffentlichen wir hier die betreffenden Beobachtungen.

Beobachtungen von VIKTOR SCHUCH in *Dunai* puszta, Herrschaft Bellye.

Mart. 9. <i>Columba oenas</i> .	Mart. 24. <i>Ciconia ciconia</i> .	Apr. 18. <i>Luscinia luscinia</i> .
" 10. <i>Sturnus vulgaris</i> .	" 24. <i>Alauda arvensis</i> .	" 20. <i>Cuculus canorus</i> .
" 14. <i>Motacilla alba</i> .	" 29. <i>Hirundo rustica</i> .	" 22. <i>Coturnix coturnix</i> .
" 23. <i>Upupa epops</i> .	Apr. 8. <i>Colymbus cristatus</i> .	Mai. 4. <i>Oriolus oriolus</i> .

KOSZTKA LÁSZLÓ megfigyelései Izsákon.

- Febr. 20. *Columba oenas*.
 Mart. 1. *Alauda arvensis* (több telet. —
 mehrere überwinterter).
 „ 3. *Motacilla alba*.
 „ 3. *Numenius arcuatus*.
 „ 3. *Numenius phaeopus*.
 „ 3. *Anser anser*.
 „ 6. *Alauda arborea*.
 „ 7. *Vanellus vanellus*.
 „ 8. *Pavoncella pugnax*.
 „ 10. *Fulica atra*.
 „ 14. *Anas crecca*.
 „ 14. *Anas strepera*.
 „ 16. *Totanus fuscus*.
 „ 18. *Phylloscopus aedula*.
 „ 19. *Ruticilla tithys*.

Beobachtungen von LADISLAUS V. KOSZTKA in
Izsák, Kom. Pest.

- Mart. 23. *Upupa epops*.
 „ 26. *Ciconia ciconia*.
 „ 28. *Saxicola oenanthe*.
 „ 28. *Anthus pratensis*.
 Apr. 11. *Hirundo rustica*.
 „ 14. *Muscicapa collaris*.
 „ 17. *Jynx torquilla*.
 „ 18. *Cerchneis tinnunculus*.
 „ 20. *Cerchneis vespertinus*.
 „ 20. *Serinus serinus*.
 „ 20. *Phylloscopus sibilator*.
 „ 20. *Cuculus canorus*.
 „ 20. *Turtur turtur*.
 „ 24. *Lanius minor*.
 „ 26. *Coturnix coturnix*.

KIR. M. O. K. — KÖNIGL. U. O. C.